

jeden může poslední pořízení napsati. Při ústním pořízení stačí přítomnost dvou svědků, kteří musí býti současně přítomni a zůstavitele musili znáti.

Toliko v poli válečném nevyhledává se ani při písemném ani při ústním kšaftu současné přítomnosti svědků ku platnosti jeho, jen když jinak pořízení nechybí právní jistota. Při posledním pořízení osob vojenských platnými svědky jsou též členové duchovního řádu, ženy a jinoši, kteří ještě 14. roku svého věku nedokonali. Všechny těchto výhod požívají ostatně i ony osoby vojenské, které nenáleží k stavu vojenskému, jestliže během válečného tažení jsou ve službách armády, nebo též v míru na moři na lodi válečné.

Platnost privilegovaného testamentu zaniká však:

1. Při všech posléze jmenovaných osobách uplynutím 6 měsíců od vyhlášení míru nebo vykročení z lodi a rovněž po 6 měsících, jestliže za války vstoupili pro svou osobu do pokojných poměrů;

2. při všech ostatních osobách vojenských bez výjimky uplynutím 6 měsíců od té doby, kdy vystoupili z činné služby; konečně

3. rovněž bez rozdílu osob po propuštění z trestu, a to přímo po vyhlášení trestu.

Výhody testamentů vojenských nemají místa při smlouvách dědických (nař. ze dne 8. března 1818 s. 132).

Posloupnost dědická zákonná.

I. Pojem.

Předpisy o. obč. z., jež posloupnost všeobecně upravují, jsou většinou dispositivné, poněvadž zákon především zůstaviteli ponechává na vůli, aby posloupnost určil, a zanechal-li zůstavitel poslední vůli, nic protizákonného neobsahující, tu ji zákon nejen respektuje, nýbrž i náležité splnění její dle možnosti zabezpečuje. Neužije-li však zůstavitel tohoto, zákonem jemu propůjčeného práva, nastupuje zákon subsidiárně na jeho místo a stanoví, jak se má pozůstalost rozdělit a kdo z ní má podíl obdržeti. Posloupnost, o tyto zákonné předpisy se opírající, sluje posloupností zákonnou, dědici předpisy těmi povolání nazývají se dědici zákonnými a dědické právo na předpisech těch spočívající zove se zákonným právem dědickým. Mezi zákonné dědice v širším smyslu počítati jest i dědice nepominutelné, kteří i přes poslední pořízení závětelovo mají po zákonu nárok na určitý díl pozůstalosti (viz »Podíl povinný«); naproti tomu sluje posloupnost dědická, jež má průchod, když tu není platného posledního pořízení, zákonnou posloupností dědickou v už. smyslu nebo též intestátní posloupností dědickou, a zákonní dědicové zovou se tu dědici intestátními.

II. Případy zákonné posloupnosti.

Posloupnost zákonná může míti především průchod buď vzhledem k celé pozůstalosti neb jen k její části, poněvadž dle § 534 o. o. z. též různé druhy práva dědického vedle sebe obstáti mohou (viz »Právo dědické«).

1. Zákonná posloupnost v příčině celé pozůstalosti nastává:

a) nezanechal-li zůstavitel ani posledního pořízení ani smlouvy dědické (§§ 727, 828 o. o. z.);

b) je-li závěť neplatna, anebo

c) když žádný z povolaných dědiců dědictví přijati nechce neb nemůže.

2. Naproti tomu má zákonná posloupnost průchod jen ve příčině části pozůstalosti:

a) nepořídil-li zůstavitel o celé pozůstalosti;

b) nechce-li neb nemůže-li některý z povolaných dědiců svého podílu přijati a nebyl-li zároveň ustanoven poddědic neb nenastává-li akrescence;

c) konečně pak, nebyl-li nepominutelný dědic náležitě obmyšlen (§ 729 o. o. z.).

Intestátní posloupnost dědická zve se obecnou, má-li průchod ve příčině všech státních občanů bez ohledu na jejich stav, neb zvláštní, platí-li jen pro určitou třídu osob (na př. ve příčině pozůstalostí katol. duchovenstva).

III. Třídy zákonných dědiců.

Dědická posloupnost zákonná spočívá především na krevním příbuzenství, pak ale též na poměru adopčním a manželském; při tom jest podotknouti, že pohlaví, věk neb okolnost, je-li dědic k nastupování povolaný v moci otcovské čili nic, nemá na jeho nároky nižádného vlivu. Dle toho rozděluje zákon všechny osoby, jimž zákonné právo dědické přísluší, v 6 tříd. Jsou to:

1. Manželští příbuzní: Tyto rozřídí zákon opět na šest linií příbuzenských, na něž zákonná posloupnost jest omezena, takže vzdálenější příbuzní z ní jsou vyloučeni (§ 751 o. o. z.). Do první linie (pokolení) náležejí ti, kdo od zůstavitele jako společného předka (kmene) pocházejí, totiž: jeho děti a jejich potomci; do druhé náležejí zůstavitelův otec a matka a ti, kdož se zůstavitelem z nich jako ze společného kmene pocházejí, totiž: zůstavitelovi bratři a jejich potomci; do třetí dědové a báby, bratři a sestry rodičův se svými potomky; do čtvrté prarodiče zůstavitelovi se svými potomky; do páté druží prarodiče zůstavitelovi s těmi, kdož od nich pocházejí; do šesté linie náležejí konečně třetí prarodiče zůstavitelovi se svým potomstvem (§ 731 o. o. z.). Bližší linie příbuzenská vylučuje vzdálenější, takže linie vzdálenější může nastupovati teprve tehdy, když v bližší linii není příbuzného k dědění způsobilého. Děti prvního stupně dědí dle hlav, t. j. dědictví se mezi ně rozdělí stejnými díly dle jejich počtu (§ 732 o. o. z.); avšak podíl dítěte, před zůstavitelem zemřelého, připadá pozůstalým potomkům dotyčného dítěte (§ 733 o. o. z.). Tito vzdálenější potomci dědí tedy dle kmenův, a to nejen když dědí se živými dětmi prvního stupně, nýbrž i když setkají se pouze s potomky vzdálenějšími. Pozůstalí vnuci téhož dítěte a pozůstalí pravnuci téhož vnuka obdrží tedy bez ohledu na to, kolik jich jest, vždy jen tolik, kolik by bylo obdrželo zemřelé dítě neb zemřelý vnuk, kdyby byli na živu zůstali.

Vnukové žijících dětí a pravnukové žijících vnuků nemohou nastupovati, a to ani tehdy, když žijící dítě resp. vnuk jest k dědění nezpůsobilý, nebo se dědictví předem vzdal nebo je zamítl. Děti z různých manželství sdělí jen svůj společný podíl po rodičích, při čemž se nečiní rozdíl mezi bratry a sestrami plnorodými a polorodými; děti nevlastní nemají však dědického práva ke jmění svých nevlastních rodičů, poněvadž s nimi nejsou ve svazku příbuzenském.

Příbuzní v linii vzestupující dědí dle stran; pozůstalost rozdělí se totiž předem ve dvě polovice, z nichž jedna náleží otcí, druhá pak matce zůstavitelově a které pak zase dle téže zásady mezi dědy a báby se rozdělí. Právo předemřelého předka přechází na jeho pozůstalé děti neb potomky (§ 735 o. o. z.), kteří dědí dle kmenů. Tato zásada jest ve všech pěti liniích předků důsledně provedena (viz též čl. »Ascendenti«). Nemůže-li neb nechce-li některý příbuzný, k nastupování povolaný, děditi, připadá podíl

jeho těm, kdož v téže linii jsou povoláni a s ním nejbližší spojení. Jestliže jest někdo se zůstavitelem s více stran spřízněn, požívá s každé strany toho dědického práva, které mu jakožto příbuznému s této strany zvláště náleží (§ 750 o. o. z.); nejobyčejnější případ toho druhu naskytuje se při plnorodých bratrích a sestrách zůstavitelových, kteří participují jak na podílu otcově tak i matčině (§ 736 o. o. z.).

2. Děti legitimované. Děti mimo manželství zrozené a pozdějším sňatkem rodičů legitimované, pak ty děti, jež přes překážku manželství, v čas uzavření sňatku jejich rodičů existovavší, požívají zvláštní výhody (§ 160 o. o. z.), jsou v mezích §§ 160 a 161 o. o. z., též ve příčině dědické posloupnosti dětem manželským na roveň postaveny (§ 752 o. o. z.).

O těchto omezeních, jež se vlastně nevztahují na intestátní posloupnost dědickou, nýbrž na rodinná nařízení, fideikomisy, prvorozenství a p., viz čl. »Legitimace«.

Děti z milosti zeměpána legitimované mají zákonné právo dědické k otcově pozůstalosti jen tehdy, byly-li legitimovány k žádosti otcově za tím účelem, aby požívaly stejných práv s dětmi manželskými ohledně jmění volně sdělitelného (§§ 753, 162 o. o. z.). Na jmění matčino má dítě legitimované již dle § 754 o. o. z. stejný nárok jako jiné dítě nemanželské.

3. Děti nemanželské. Ohledně matky mají děti nemanželské při zákonné posloupnosti dědické ve jmění volně sdělitelné stejná práva jako děti manželské. Děti nemanželské nemohou však po zákonu nastupovati v pozůstalost otcovu neb příbuzných s otcovy strany, pak v pozůstalost rodičův, dědův a bab a ostatních příbuzných matčiných (§ 754 o. o. z.). Zanechal-li zůstavitel manželskou dceru, jež však zemřela dříve než k dědictví se přihlásila, nemůže dědictví takto jí napadnuvší odňato býti jejímu dítěti nemanželskému (rozh. ze dne 5. ledna 1881, časop. »Ger.-Halle« č. 40). Zanechala-li dcera nemanželská, před svou matkou zemřevší, manželské dítě, jest toto zákonným dědicem své báby (nál. ze dne 3. března 1847, časop. »Ger. Zeit.« r. 1852 č. 81).

4. Děti zvolené (adoptované). Viz čl. »Přijetí dítko za vlastní.«

5. Rodiče legitimovaných a nemanželských dětí: Rodiče legitimovaných dětí mají k jejich pozůstalosti totéž právo, jež poskytnuto jest dětem k pozůstalosti rodičův (§§ 752—754 o. o. z.). Ve jmění dítěte nemanželského může po zákonu nastupovati jen matka, nikoliv pak otec, dědové a báby neb jiní příbuzní. Ohledně dědického práva zvolitelův viz čl. »Přijetí dítko za vlastní.«

6. Manželé (§§ 757—759 o. o. z.): viz čl. »Manželé.«

Jakožto společnou zásadu, pro všech šest tříd platící, lze vytknouti, že tyto třídy navzájem se nevylučují, nýbrž že osoby z různých tříd zároveň nastupovati mohou, jak to z textování jednotlivých paragrafů o. o. z. nade vši pochybnost na jevo jde. Jinak má se věc ohledně šesti linií prvé třídy, jež se ovšem navzájem vylučují (viz s hora III. 1.). Ohledně pozůstalostí bezdědických viz čl. »Odúmrť.«

IV. Odchytky od všeobecného řádu dědické posloupnosti.

a) Statky selské. Obmezení dělitelnosti selských statků byla zrušena zákonem říšským ze dne 27. června 1868, č. 79 ř. z. resp. zákony zemskými na základě tohoto zákona vydanými a to ve všech zemích mimo německou část Tyrolska, kde ještě platí dv. dekr. ze dne 9. října 1795, č. 258 sb. z. s.

b) Pozůstalosti duchovních.

1. Duchovenstvo katolické: Má-li zákonná posloupnost dědická průchod ohledně pozůstalosti duchovního světského, jest činiti rozdílu, byl-li zemřelý při určitém kostelu ustanoven trvale (biskupí, kanovníci, faráři, obročníci [beneficiatové] lokální kaplani a p.), neb nebyl-li trvale ustanoven (koopera-toři, provisoři, administratoři, kněží při světských úřadech ustanovení a p.). V prvním případě připadne třetina pozůstalosti kostelu, při němž zůstavitel byl ustanoven, třetina chudým a třetina příbuzným; v druhém případě dostanou chudí jednu třetinu a příbuzní dvě třetiny. Byl-li zůstavitel v prvním případě ustanoven při kostele, jenž má kostely filiální, různým patronům podrobené, pak ona třetina kostelu připadající rozdělí se mezi tyto kostely filiální a třetina chudým připadající mezi jejich ústavy chudinské a to dle počtu duší (dv. dekr. ze dne 27. listopadu 1807, č. 828 sb. z. s.; dv. dekr. ze dne 16. září 1824, č. 2040 sb. z. s.). Tyto předpisy byly § 58 zák. ze dne 7. května 1874 č. 50 ř. z. o vnějších poměrech církve katolické výslovně v platnosti zachovány. Ohledně duchovních vojenských má průchod obecná zákonná posloupnost dědická (nař. dv. voj. úř. ze dne 20. února 1779, F. 132).

2. Duchovenstvo řecko-katolické: Po duchovních těchto nastává obecná posloupnost dědická ze zákona, zůstavili li vdovu neb děti, neb oboje zároveň; jinak má průchod posloupnost pod č. 1. vytčená (dv. dekr. ze dne 27. čna. 1843, č. 712 sb. z. s.).

3. Duchovenstvo evangelické: Tu má rovněž průchod obecná zákonná posloupnost dědická (dv. dek. ze dne 21. září 1797, č. 376 sb. z. s.).

O tom, jak zákonné právo dědické k platnosti jest přivést, viz čl. Dědic, Právo dědické, Odevzdání pozůstalosti.

Postih viz Regres.

Postižné. (Odměna udavačská při celních a důchodkových přestupcích.)

Všeobecnou zásadou zde jest, že se má z udání takových těžiti jen s náležitou opatrností, neboť by jich jinak mohlo býti snadno zneužito ke škodě jiných.

I. Nárok na odměnu mají osoby, které si získaly zvláštních zásluh co do objevování přestupků důchodkových, zadrževše pachatele nebo postihn timer předmět nebo pomůcky přestupku. Rozdílu nečiní, zda jednaly z povinnosti služební či bez takového služebního závazku (§ 2 nař. min. fin. ze dne 9. července 1896 č. 134 ř. z.).

Při udělování této odměny nezáleží na tom, zda pachatel pro objevenou důchodkovou závalu skutečně propadl pokutě majetkové či trestu vězení, aneb zda peněžitá pokuta jemu pravoplatně uložená skutečně se zapraví. Odměna tato může se povolit i v té případnosti, když důchodkový trest již zanikl, jen když ještě trvá právo státu, vyměřiti dávku přestupkem zkrácenou (§ 3 cit. nař. ze dne 9. července 1896). Udělení odměny postihačské závisí toliko na té podmínce, že odkrytím přestupku předepsán bude zkrácený prostý poplatek (§ 2 nař. min. fin. ze dne 16. dubna 1897 č. 98 ř. z.). Při posuzování záslužnosti udání závady důchodkové rozhodným jest:

a) zvláštní nebezpečí, jemuž důchody tím neb oním důchodkovým přestupkem vydány byly, ať již co do výše případné dávky, pokud se týká, co do hodnoty předmětu přestupku, nebo co do nebezpečnosti pachatele